

Darba drošība būvniecībā

(informatīvs materiāls)

Izstrādāja: Kristaps Stūriška

Ozolnieki 2016

Ievads

Darba aizsardzības galvenais uzdevums ir nodrošināt nodarbinātā drošību un veselības aizsardzību darbā.

Ir būtiski apzināties, ka neatkarīgi no tā, vai ir nodarbināti tikai divi vai 500 nodarbinātie, visiem ir vienlīdzīgas tiesības strādāt drošā un veselībai nekaitīgā darba vietā. Tāpat ir jāņem vērā, ka neatkarīgi no tā, vai komercdarbības veids ir, piemēram, juridisko pakalpojumu vai projektēšanas birojs, autoserviss, būvniecības vai kokapstrādes uzņēmums, ārstniecības vai izglītības iestāde, darba devējam jebkurā gadījumā ir likumā noteikts pienākums uzņēmumā izveidot un uzturēt darba aizsardzības sistēmu. Taču, kā to vislabāk veidot un organizēt, jums palīdzēs saprast šajā materiālā sniegtā informācija.

Nepastāv tādas darbavietas, kurās vispār nav darba vides riska, bet ikvienu risku var, ja ne pilnībā novērst, tad noteikti samazināt līdz pieļaujamam un pieņemamam līmenim ar dažādiem organizatoriskiem un tehniskiem darba aizsardzības pasākumiem.

Kopējais darba aizsardzības un ar to saistīto normatīvo aktu skaits ir ļoti liels, un vēl lielāks ir šajos normatīvajos aktos noteikto prasību skaits, kas jāievēro darba devējam, bet ne visas no šīm prasībām būs aktuālas visiem, tāpēc šajā materiālā skaidrotas tās darba aizsardzības pamatprasības būvniecībā, kas ir jāzina un jāievēro katrā darbavietā.

Materiālā sniegtā informācija jums palīdzēs izprast darba aizsardzības sistēmas izveides pamatprincipus un galvenos tās elementus: darba vides iekšējā uzraudzība un risku novērtēšana, nodarbināto obligātās veselības pārbaudes, nodarbināto instruktāža un apmācība, preventīvo pasākumu organizēšana.

Saturs

1. Vispārējās prasības būvniecībā	3
2. Vispārējās tehniskās prasības būvniecībā	6
1.1 Vispārējās prasības darba aprīkojumam	6
1.2 Vispārējās tehniskās prasības celtniem	6
1.3 Vispārējās tehniskās prasības cilvēku celšanai paredzētiem pacēlājiem	7
3. Darba aizsardzības sistēmas organizācija būvniecībā	7
4. Darba vides risku novērtēšana būvniecībā	8
4.1. Biežāk sastopamie darba vides riska faktori būvniecībā	8
4.2. Darba vides risku novērtēšanas pamatprincipi un darba vides risku novērtēšanas periodiskums būvniecībā	14
5. Darba aizsardzības pasākumu plāna izstrāde	15
6. Obligātās veselības pārbaudes kartes aizpildīšanas kārtība būvniecībā	15
7. Darba aizsardzības instrukciju izstrādes kārtība	15
8. Darba aizsardzības dokumentu saraksts būvniecībā	17
9. Reglamentējošie normatīvie akti būvniecībā	18

1. Vispārējās prasības būvniecībā

Būvniecības nozarē ietilpst jaunu objektu būvniecība, esošo objektu remonts un rekonstrukcija, saliekamo būvju elementu montāža būvlaukumā, kā arī pagaidu ēku būvniecība.

Viens no vairāk izplatītajiem būvniecības veidiem ir vispārējā būvniecība. Pilna cikla ēku (piemēram, dzīvojamo ēku, biroju, veikalu un citu sabiedrisko un pakalpojumu ēku, lauksaimniecības ēku) un civilo inženierbūvju (piemēram, automaģistrāļu, ielu, tiltu, tuneļu, dzelzceļu, lidlauku, ostu un citu hidrobūvju, apūdeņošanas sistēmu, kanalizācijas sistēmu, rūpniecības komplekso būvju, cauruļvadu un elektroliniju, sporta būvju) būvniecība.

Darba aizsardzības prasības būvniecības nozarē reglamentē Ministru kabineta 2003. gada 25. februāra noteikumi Nr. 92 „Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus”, Darba aizsardzības likums un citi normatīvie akti darbā aizsardzībā.

Lai ievērotu un izpildītu darba aizsardzības prasības, veic šādas darbības:

- Noteikta atbildīgā persona par darba aizsardzību norīko vai pieņem darbā darba aizsardzības speciālistu vai piesaista kompetentu institūciju darba aizsardzībā.
- Īsteno darba vides iekšējo uzraudzību un riska faktoru novērtēšanu.
- Nosūta nodarbināto uz obligātajām veselības pārbaudēm atbilstoši Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumu Nr. 219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude” prasībām.
- Nodrošina nodarbinātā apmācību un instruktažu darba aizsardzības jautājumos pirms nodarbinātības:
 - Ievadapmācību drīkst veikt darba aizsardzības speciālists, uzņēmuma vadītāja rakstiski norīkota persona, kompetenta institūcija vai kompetents specialists, vai cita persona uzņēmumā, kas pārzina ievadapmācībā apgūstamos jautājumus. Ziņas par ievadapmācību reģistrē darba aizsardzības ievadapmācības reģistrācijas žurnālā;
 - Instruktažu darba vietā drīkst veikt tiešais darbu vadītājs, darba aizsardzības speciālists vai persona, kurai ir atbilstoša pieredze attiecīgajā amatā vai profesijā un kuru ir apmācījis darba aizsardzības speciālists, kompetenta institūcija vai kompetents speciālists. Ziņas par instruktažu reģistrē darba aizsardzības instruktažas darba vietā reģistrācijas žurnālā;
 - Instruktažu ugunsdrošībā veic atbildīgā persona par ugunsdrošību. Ziņas par instruktažu reģistrē ugunsdrošības instruktažas reģistrācijas žurnālā.
- Norīko personu, kas ir apmācīta pirmās palīdzības sniegšanā, lai būtu cilvēks, kas prot sniegt pirmo palīdzību, ja pēc tā rastos nepieciešamība.
- Nodrošina, lai darba vietās būtu pieejams pietiekams skaits pirmās palīdzības aptieciņu, ņemot vērā darba vides riskus.
- Nodrošina darba vietu ar ugunsdzēsības inventāru.
- Nodrošina atbilstošus kolektīvos aizsardzības līdzekļus (piemēram, izvieto drošības zīmes, ierobežo bīstamo zonu), kā arī nodarbinātajiem izsniedz individuālos aizsardzības līdzekļus (piemēram, ķiveres, cimdus, darba apavus, atstarojošās vestes). Nepieciešamību pēc atbilstošiem aizsardzības līdzekļiem var noskaidrot, novērtējot pēc darba vides riska faktorus, kad tiek identificēti apdraudējumi, kuru novēršanai vai mazināšanai vajadzīgi kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi.
- Pārlicinās vai personai, kas veiks specializētos darbus (piemēram, kravas celtņa vadītājam, autoiekrāvēja operatoram, metinātājam, stropētājam, nodarbinātajam, kas strādās augstumā), ir atbilstošu kvalifikāciju apliecinošs dokumentss;

- Ierīko darba vietu atbilstoši Ministru kabineta 2003. gada 25. februāra noteikumu Nr. 92 „Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus” prasībām:
 - Būvlaukuma teritoriju nožogo un uzstāda atbilstošas drošības zīmes, lai informētu apkārtējos par būvdarbu veikšanu un palielinātu bīstamību (piemēram, „Nepiederošām personām ieieta aizliegts”, „Uzmanību – notiek būvdarbi”, „Nestāvēt zem paceltas kravas”);
 - Apzīmē palielinātas bīstamības zonas, izvietojot atbilstošas drošības zīmes un aizsargnožogojumu vietās, kur notiek rakšanas darbi, ap materiālu krautnēm, novietnēm, demontāžas objektiem un caurumiem pārsegumos;
 - Būvobjektā, izmantojot ceļazīmes, norāda un atdala (piemēram, ar margām) transportlīdzekļu un gājēju pārvietošanās ceļus;
 - Nodrošina darba vietas ar papildu apgaismojumu;
 - Ziemas laikā regulāri gādā par ceļu attīrīšanu no sniega, apledojuma, nokaisot ar smiltīm vai izdedžiem, lai ceļi nebūtu slideni;
 - Nodrošina nodarbinātajiem atpūtas telpas, kurās ir pieejams dzeramais ūdens un vieta maltītes ieturēšanai;
 - Nodrošina nodarbinātajiem gērbtuves, dušas un tualetes telpas.
- Pārlicinās, vai darba aprīkojums, kas tiks izmantots darbā, ir:
 - Marķēts (piemēram, aprīkojuma nosaukums, darbības palaišanas un apturēšanas poga);
 - Komplektā ar tehnisko pasi;
 - Darba kārtībā, ko apliecina tehniskās pārbaudes akti vai protokoli.
- Reģistrē bīstamās iekārtas (piemēram, kravas celtni, cilvēku pacelāju), ja tādas ir, kā arī nodrošina to atbilstošu apkopi, lietošanu un uzturēšanu, un nodarbinātos apmāca darbam ar šādām iekārtām.
- Sastāda tā darba aprīkojuma sarakstu, kas var radīt palielinātu risku nodarbināto drošībai un veselībai (piemēram, bīstamās iekārtas – cilvēku celšanai paredzētie pacelāji, kravas celtni), tajā norādot:
 - Vietu, kur atrodas attiecīgais darba aprīkojums, un tā identifikācijas iespēju (piemēram, numuru);
 - Nodarbinātā vārdu un uzvārdu, kurš atbild par attiecīgā darba aprīkojuma drošu lietošanu un apkopi;
 - Datumu, kad veikta pēdējā tehniskā pārbaude, pārbaudes veidu (piemēram, pilnā, daļējā, ārkārtas) un raksturu (piemēram, statiskā, dinamiskā, ārējā), kā arī pārbaudes veicēju;
 - Nākamās tehniskās pārbaudes datumu.
- Nodrošina organizatoriskos un administratīvos pasākumus saskaņā ar Ministru kabineta 2007. gada 15. maija noteikumiem Nr. 325 „Darba aizsardzības prasības saskarē ar ķīmiskajām vielām darba vietās”, ja darbā tiek izmantotas ķīmiskās vielas un maisījumi (piemēram, kas nodarbojas ar fasāžu siltināšanu, nodarbinātais var būt pakļauts dažādu tādu ķīmisku vielu iedarbībai, kuras ir līmju, apmetuma, špakteļu, krāsu sastāvā un kuras savu fizikālo, ķīmisko un toksisko īpašību dēļ apdraud nodarbinātā drošību vai veselību). Saskaņā ar Ķīmisko vielu likumu ierīko atbilstošu ķīmisko vielu un maisījumu uzglabāšanas vietu, nodrošina ķīmisko vielu un maisījumu pareizu glabāšanu, ievērojot to savietojamības, sprādzienbīstamības un ugunsdrošības īpašības.
- Lai uzsāktu darbu būvlaukumā veic šādus darba aizsardzības pasākumus:
 - Ieceļ darba aizsardzības koordinātoru. Darba aizsardzības koordinators var būt fiziska vai juridiska persona;
 - Izstrādā darba aizsardzības plānu, ja:

- Paredzēti būvdarbi, kas saskaņā ar Ministru kabineta 2003. gada 25. februāra noteikumiem Nr. 92 „Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus” ir kvalificējami kā darbi, kas rada palielinātu risku nodarbināto drošībai un veselībai (piemēram, apbēršana ar grunti zemes nogrūvumos, applūdināšana ar ūdeni, nokrišana no 1,5 metru un lielāka augstuma, darbi, kas saistīti ar būvju, būvkonstrukciju, būvelementu vai iekārtu montāžu, demontāžu vai nojaukšanu, darbi augstsprieguma elektrolīniju aizsardzības zonā);
- Darbā tiks izmantotas sastatnes, norīko atbildīgo speciālistu par sastatnēm, kura pienākumos ir sastatņu montāžas, demontāžas un lietošanas plāna izstrāde, kā arī sastatņu montāžas un demontāžas darbu uzraudzība.
- Lai uzsāktu darbu konkrētā būvlaukumā veic šādus darba aizsardzības pasākumus:
 - izsniedz nodarbinātajam apliecību, kuru objektā glabā viegli pieejamā vietā vai nēsā līdzī un kurā ir šāda informācija:
 - nodarbinātā vārds un uzvārds;
 - personas kods vai darba atļaujas;
 - darba līguma vai uzņēmuma līguma noslēgšanas datums un numurs;
 - darbuzņēmēja nosaukums;
 - nodarbinātā fotogrāfija;
 - darbuzņēmēja vai galvenā būvuzņēmēja zīmogs.
 - Sagatavo būvobjektā nodarbināto sarakstu, ko apstiprina ar parakstu un zīmogu, par katru nodarbināto norādot šādu informāciju:
 - vārdu un uzvārdu;
 - personas kodu vai darba atļaujas numuru;
 - darba līgumu vai uzņēmuma līguma noslēgšanas datumu un numuru;
 - darbuzņēmēja nosaukumu.

Kad darbi sākti, raugās, lai minētie pasākumi tiktu ievēroti arī darba procesā, piemēram, novērtē darba vides riska faktoros un tos novērš vai samazina, nodarbinātajiem izsniedz individuālos aizsardzības līdzekļus un izmeklē nelaiemes gadījumus, un piedalās arodslimību izmeklēšanā.

Ievēro!

Aizliegts nodarbināt pusaudžus (15–18 gadi) būvniecības darbos, kas saistīti ar:

- pastāvīgu smaguma celšanu, ja tas zēniem pārsniedz 10 kg, meitenēm – 4 kg;
- ventilācijas, ūdens, kanalizācijas, attīrīšanas iekārtu sistēmu apkalpi un apkopi;
- dažādu objektu un būvju nojaukšanu;
- tiešu konstrukciju (metāla, dzelzsbetona, koka) montāžu;
- darbu, kura veicējs var nokrist no vairāk nekā 1,5 metra augstuma;
- darbu, kura veicējs var nokrist no kustībā esošiem objektiem (līdzekļiem);
- kustībā esošiem, rotējošiem, krītošiem un lidojošiem objektiem (priekšmetiem);
- tādu trokšņa līmeni darbā, kura standartizētā septiņu stundu atskaites perioda dienas ekspozīcijas vērtība pārsniedz 80 dBA;
- plaukstas un rokas vibrāciju, kuras standartizētā septiņu stundu atskaites perioda dienas ekspozīcijas vērtības pārsniedz 2 m/s²;
- visa ķermeņa vibrāciju, kuras standartizētā septiņu stundu atskaites perioda dienas ekspozīcijas vērtība pārsniedz 0,5 m/s².

Pusaudzis minētos darbus drīkst veikt tad, ja tas ir saistīts ar pusudža profesionālo apmācību. Darbs veicams tiešā darba vadītāja vai uzticības personas klātbūtnē, turklāt jāievēro ar darba aizsardzību saistīto normatīvo aktu prasības.

2. Vispārējās tehniskās prasības būvniecībā

Būvniecībā tiek izmantotas daudzas un dažādas iekārtas un instrumenti, kas var izraisīt nelaimes gadījumu un radīt nopietnas traumas. Darba vidē galvenais ir traumatisma risks, kas sastopams visos būvniecības darbos un procesos. Tāpēc darbā ir jāizmanto atbilstošas iekārtas un instrumenti.

1.1 Vispārējās prasības darba aprīkojumam

- Iekārtu un instrumentu ražotāju ekspluatācijas instrukcijas ir pieejamas valsts valodā.
- Visi uzraksti un informācija uz darba aprīkojuma, instrumentiem un mašīnām ir nodarbinātajam saprotamā valodā (piemēram, ja iekārta vai mašīna piegādāta no Vācijas un uz tās ir uzraksti vācu valodā, visa informācija jānodrošina latviešu valodā un, ja nepieciešams, arī citā valodā, ko saprot apkalpojošais personāls).
- Darba aprīkojums, kas tiks izmantots, ir:
 - marķēts (piemēram, aprīkojuma nosaukums, darbības palaišanas un apturēšanas poga);
 - komplektā ar tehnisko pasi;
 - darba kārtībā (piemēram, aprīkots ar signalizācijas ierīcēm, ugunsdzēsības līdzekļiem), ko apliecina tehniskās pārbaudes akti vai protokoli.
- Darba aprīkojumam veic:
 - tehnisko pārbaudi pēc tā uzstādīšanas vai pirms lietošanas;
 - periodiskās tehniskās pārbaudes, kuru periodiskumu nosaka pats lietotājs;
 - speciālās tehniskās pārbaudes, ja radusies ārkārtas situācija (piemēram, negadījums, avārija), darba aprīkojums ir pārveidots vai nav ilgstoši lietots.
- Darba aprīkojuma tehniskās pārbaudes drīkst veikt atbildīgais speciālists vai kompetenta inspicēšanas institūcija.

1.2 Vispārējās tehniskās prasības celtņiem

- Strādājot ar celtņi, kura celtspēja ir lielāka par vienu tonnu, darbu organizē un veic atbilstoši Ministru kabineta 2010. gada 9. februāra noteikumiem Nr. 113 „Kravas celtņu tehniskās uzraudzības kārtība”.
- Katram celtņim nepieciešami šādi dokumenti:
 - pase, ko izsniedz inspicēšanas institūcija pēc celtņa pārbaudes, reģistrējot to bīstamo iekārtu reģistrā;
 - ražotāja vai tā pilnvarotā pārstāvja izstrādāta lietošanas instrukcija;
 - periodiskās apskates un tehniskās apkopes žurnāls.
- Kravas celtņiem nepieciešamas šādas pārbaudes:
 - pirmreizējā tehniskā pārbaude pirms reģistrācijas bīstamo iekārtu reģistrā;
 - daļējā tehniskā pārbaude ne retāk kā reizi 12 mēnešos;
 - pilnā tehniskā pārbaude ne retāk kā reizi trijos gados;
 - ārpuskārtas tehniskā pārbaude pēc kravas celtņa atkārtotas montāžas, pēc pārvietošanas uz citu darba vietu, pēc kravas celtņa rekonstrukcijas, pēc Patērētāju tiesību aizsardzības centra pieprasījuma.
- Kravas celtņa valdītājs nodrošina, ka kravas celtņi lieto un vada persona (kravas celtņa operators), kas ir apmācīta par attiecīgās konstrukcijas kravas celtņu

drošu lietošanu, operatora kvalifikāciju apliecina mācību iestādes izsniegta apliecība.

- Kravas celtņa valdītājs ar rakstisku rīkojumu norīko atbilstošas kvalifikācijas speciālistu, kas ir atbildīgs par kravas celtņa tehnisko stāvokli, tā drošu lietošanu un apkopi.

1.3 Vispārējās tehniskās prasības cilvēku celšanai paredzētiem pacelājiem

- Ja darba laikā nepieciešams izmantot celšanas mehānismu ar grozu vai platformu cilvēku pacelšanai, darbu organizē un veic atbilstoši Ministru kabineta 2010. gada 16. februāra noteikumiem Nr. 137 „Cilvēku celšanai paredzēto pacelāju tehniskās uzraudzības kārtība”.
- Katram cilvēku celšanai paredzētajam pacelājam nepieciešami šādi dokumenti:
 - pase, ko izsniedz inspicēšanas institūcija pēc celtņa pārbaudes, reģistrējot to bīstamo iekārtu reģistrā;
 - ražotāja vai tā pilnvarotā pārstāvja izstrādāta lietošanas instrukcija;
 - periodiskās apskates un tehniskās apkopes žurnāls.
- Cilvēku celšanai paredzētiem pacelājiem nepieciešamas šādas pārbaudes:
 - pirmreizējā tehniskā pārbaude pirms reģistrācijas bīstamo iekārtu reģistrā;
 - kārtējā tehniskā pārbaude ne retāk kā reizi 12 mēnešos;
 - ārpuskārtas tehniskā pārbaude pēc pacelāja rekonstrukcijas, pēc pacelšanas mehānisma kapitālā remonta vai nomaiņas, pēc Patērētāju tiesību aizsardzības centra amatpersonas pamatota pieprasījuma.
- Pacelāja valdītājs nodrošina, ka pacelāju lieto un vada persona (pacelāja operators), kas ir apmācīta par attiecīgās konstrukcijas pacelāja drošu lietošanu. Operatora kvalifikāciju apliecina mācību iestādes izsniegta apliecība.
- Pacelāja valdītājs ar rakstisku rīkojumu norīko atbilstošas kvalifikācijas speciālistu, kas ir atbildīgs par pacelāja tehnisko stāvokli un tā drošu lietošanu un apkopi.

3. Darba aizsardzības sistēmas organizācija būvniecībā

Lai sekmīgi ieviestu, uzturētu un pilnveidotu darba aizsardzības sistēmu, darba devējs izvēlas tādu organizatoriskās struktūras modeli darba aizsardzībā, kurš ir visvairāk piemērots viņa uzņēmumam (piemēram, ņemot vērā izmaksas, nodarbināto skaitu) un atbilst Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām darba aizsardzības jomā.

Atbilstoši Ministru kabineta 2005. gada 8. februāra noteikumu Nr. 99 „Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju” prasībām būvniecībā ir viens no komercdarbības veidiem, kurā darba devējam darba aizsardzības sistēmas izveidei un uzturēšanai (tostarp darba vides riska novērtēšanai) ir jāpiesaista kompetenta institūcija un uzņēmumā jānorīko par darba aizsardzību atbildīgā persona, kas sadarbosies ar kompetento institūciju darba aizsardzības jautājumu risināšanā.

4. Darba vides risku novērtēšana būvniecībā

Darba vides risks ir varbūtība, ka nodarbināto drošībai vai veselībai darba vidē var rasties kaitējums, un jānosaka šī kaitējuma iedarbības iespējamā smaguma pakāpe.

Darba vides risku novērtējums ir galvenā darba vides iekšējās uzraudzības sastāvdaļa, kas palīdz noskaidrot tos darba vides riska faktoros, kuri pastāv konkrētajā darba vietā vai darba procesā, nosakot, cik lielu risku šie faktori rada nodarbināto veselībai un kuri darba aizsardzības pasākumi veicami, lai šo risku novērstu vai samazinātu, kā arī izvērtētu, kuri nodarbinātie un uz kādām obligātajām veselības pārbaudēm sūtāmi (atbilstoši darba vides riska faktoriem, kuriem tie ir pakļauti) un kuri kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi nepieciešami.

Darba vides risku novērtēšanu būvniecībā veic atbilstoši Ministru kabineta 2007. gada 2. oktobra noteikumiem Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”.

4.1. Biežāk sastopamie darba vides riska faktori būvniecībā

Būvniecībā raksturīgi vairāki kaitīgi darba vides faktori, kas var radīt arodslimības un nelaimes gadījumu iespējamību. Lai mazinātu kaitīgo darba riska faktoru ietekmi un, cik vien iespējams, nepieļautu nelaimes gadījumus, nepieciešams noskaidrot un novērst vai samazināt darba vides riska faktoru iedarbību uz cilvēku drošību un veselību, kā arī nosūtīt nodarbinātos uz obligātajām veselības pārbaudēm, lai laikus konstatētu arodslimības pazīmes.

1. tabula

Biežāk sastopamie darba vides riska faktori būvniecībā

Nr. p. k.	Darba vides riska faktori	Darbi un procesi, kuros šis risks ir sastopams	Iespējamais kaitējums nodarbinātā veselībai	Iespējamie preventīvie pasākumi darba vides riska novērtēšanai vai samazināšanai
1	2	3	4	5
1.	Fizikālie faktori			
	Palielināts troksnis (maksimālais pieļaujamais trokšņa līmenis ir līdz 87 dB(A); sākot ar 80 dB(A) lielu troksni, ieteicams lietot dzirdes aizsardzības līdzekļus, bet no 85 dB(A) liela trokšņa tie jālieto obligāti)	Darbs ar virbroplati, atskaldāmo āmuru, rokas urbmašīnām, slīpmašīnām un citiem instrumentiem. Būvmašīnu trokšņainā darbība	Dzirdes traucējumi, pat abpusējs dzirdes zudums (kurlums)	Veikt laboratoriskos trokšņa mērījumus Iepazīstināt nodarbinātos ar trokšņa mērījumu rezultātiem Ievērot darba organizāciju, nepārsniedzot pieļaujamo trokšņa ekspozīcijas ilgumu Instruēt nodarbinātos par iespējamo trokšņa ietekmi uz veselību un pareizu individuālo aizsardzības līdzekļu izvēli un lietošanu Izsniegt nodarbinātajiem individuālos dzirdes aizsardzības līdzekļus – antifonus Veikt darba aprīkojuma tehniskās pārbaudes un, ja nepieciešams, to saremontēt vai iegādāties jaunu Nosūtīt nodarbinātos uz obligātajām

Nr. p. k.	Darba vides riska faktori	Darbi un procesi, kuros šis risks ir sastopams	Iespējamais kaitējums nodarbinātā veselībai	Iespējamie preventīvie pasākumi darba vides riska novērtēšanai vai samazināšanai
1	2	3	4	5
	<p>Vispārējā vibrācija (standartizētā astoņu stundu perioda dienas ekspozīcijas robežvērtība (A(8)) visa ķermeņa vibrācijai ir $1,15 \text{ m/s}^2$, standartizētā astoņu stundu perioda dienas ekspozīcijas darbības vērtība (A(8)) – $0,5 \text{ m/s}^2$)</p>	<p>Pārvietošanās kravas automašīnā, darbs ar ekskavatoru, buldozeru, grunts veltni, autoiekrāvēju</p>	<p>Mugurkaula bojājumi ar pārmaiņām starpskriemeļu diskos. Vibrācijas slimība – asinsrites traucējumi, asinsvadu spazmas (īpaši kājās), sāpes un tirpšana. Nervu sistēmas darbības traucējumi, centrālās nervu sistēmas darbības traucējumi – galvassāpes, reiboņi</p>	<p>veselības pārbaudēm</p> <p>Veikt laboratoriskos vibrācijas mērījumus</p> <p>Iepazīstināt nodarbinātos ar vibrācijas mērījumu rezultātiem</p> <p>Instruēt nodarbinātos par iespējamo vibrācijas ietekmi uz veselību un pareizu individuālo aizsardzības līdzekļu izvēli un lietošanu</p> <p>Ievērot darba organizāciju, nepārsniedzot pieļaujamo vibrācijas ekspozīcijas ilgumu</p> <p>Nosūtīt nodarbinātos uz obligātajām veselības pārbaudēm</p> <p>Veikt darba aprīkojuma tehniskās pārbaudes un, ja nepieciešams, to saremontēt vai iegādāties jaunu</p>
	<p>Plaukstas, rokas vibrācija (maksimālais pieļaujamais plaukstas un rokas vibrācijas līmenis ir līdz 5 m/s^2, bet jau no $2,5 \text{ m/s}^2$ jālieto aizsardzības līdzekļi)</p>	<p>Darbs ar virbroplati, atskaldāmo āmuru, rokas urbmašīnām, slīpmašīnām un citiem instrumentiem</p>	<p>Elkoņa artroze. Plaukstas pamatnes locītavas bojājumi. Vibrācijas slimība – asinsrites traucējumi, asinsvadu spazmas (rokās), sāpes, salšana un tirpšana. Nervu sistēmas darbības traucējumi, perifērās nervu sistēmas darbības traucējumi (roku tirpšana, nejutīgums, sāpes) un centrālās nervu sistēmas darbības traucējumi (galvassāpes, reiboņi). „Bālo pirkstu” jeb Reino sindroms</p>	<p>Veikt laboratoriskos vibrācijas mērījumus</p> <p>Iepazīstināt nodarbinātos ar vibrācijas mērījumu rezultātiem</p> <p>Instruēt nodarbinātos par iespējamo vibrācijas ietekmi uz veselību un pareizu individuālo aizsardzības līdzekļu izvēli un lietošanu</p> <p>Ievērot darba organizāciju, nepārsniedzot pieļaujamo vibrācijas ekspozīcijas ilgumu</p> <p>Nosūtīt nodarbinātos uz obligātajām veselības pārbaudēm</p> <p>Veikt darba aprīkojuma tehniskās pārbaudes un, ja nepieciešams, to saremontēt vai iegādāties jaunu</p> <p>Izsniegt nodarbinātajiem individuālos aizsardzības līdzekļus – vibrāciju slāpējošus cimdus</p>

Nr. p. k.	Darba vides riska faktori	Darbi un procesi, kuros šis risks ir sastopams	Iespējamais kaitējums nodarbinātā veselībai	Iespējamie preventīvie pasākumi darba vides riska novērtēšanai vai samazināšanai
1	2	3	4	5
	<p>Mikroklimats transportlīdzekļu (ekskavatora, kravas automašīnas) kabīnē (paaugstināta vai pazemināta temperatūra (norma gada aukstajā periodā – +19–25 °C, gada siltajā periodā – +20–28 °C), palielināts vai samazināts gaisa mitrums (norma – 30–70 %), palielināts vai samazināts gaisa kustības ātrums (norma – 0,05–0,15 m/s))</p> <p>Pazemināta vai paaugstināta gaisa temperatūra darbā ārpus telpām</p>	<p>Jebkura transportlīdzekļa (īpaši vecāka izlaiduma) kabīnē, ja nav nodrošināta atbilstoša temperatūra, ventilācija vai gaisa mitrums</p> <p>Jebkurš darbs ārpus telpām</p>	<p>Pārkaršana, sirdsdarbības paātrināšanās, saaukstēšanās, nervu apsaldēšana</p> <p>Pārāk ilgi uzturoties aukstumā-saukstēšanās, nervu apsaldēšana, ķermeņa atdzišana, apsaldēšanās Pārāk ilgi uzturoties karstumā, saulē-pārkaršana, saules dūriens</p>	<p>Instruēt nodarbinātos par mikroklimata ietekmi uz veselību un pareizu aizsardzības līdzekļu, kā arī darba apģērba izvēli un lietošanu</p> <p>Pārdomāt un atbilstoši organizēt darbus, nosakot pārtraukumus un atpūtas pauzes</p> <p>Nosūtīt nodarbinātos uz obligātajām veselības pārbaudēm</p> <p>Nodrošināt nodarbinātos ar piemērotām atpūtas telpām, kur nelabvēlīgos laika pstākļos atpūsties un sasildīties</p> <p>Nodrošināt darba vietu ar dzeramo ūdeni</p>
2.	Ergonomiskie faktori			
	Smags darbs, fiziska piepūle, smagumu pārvietošana	Jebkuri būvniecības darbi	Kaulu un muskuļu sistēmas pārmaiņas – locītavu un muguras sāpes, tīršana, stīvums, funkciju ierobežojums līdz pat invaliditātei	<p>Nodrošināt darba vietu ar tehniskiem palīgīdzekļiem (hidraulliskajiem palešu ratiņiem, ratiņiem, telferiem, autokrānu) smagumu pārvietošanai</p> <p>Apmācīt nodarbinātos pareizā smagumu celšanā un pārvietošanā</p> <p>Izsniegt nodarbinātajiem individuālos aizsardzības līdzekļus – cimdus ar neslīdošu plaukstu daļu, darba apavus ar neslīdošu zoli</p>

Nr. p. k.	Darba vides riska faktori	Darbi un procesi, kuros šis risks ir sastopams	Iespējamais kaitējums nodarbinātā veselībai	Iespējamie preventīvie pasākumi darba vides riska novērtēšanai vai samazināšanai
1	2	3	4	5
				<p>Pārdomāt un atbilstoši organizēt darbus, nosakot pārtraukumus un atpūtas pauzes</p> <p>Nosūtīt nodarbinātos uz obligātajām veselības pārbaudēm</p>
	Vienveidīgas kustības, kas atkārtojas, monotons darbs	Darbs ar kravas celtni, ekskavatoru, buldozeru, kā arī vibroplati, rokas instrumentiem, grunts rakšana ar lāpstu	Kaulu un muskuļu sistēmas pārmaiņas – locītavu un muguras sāpes, tirpšana, stīvums, funkciju ierobežojums līdz pat invaliditātei	<p>Pārdomāt un atbilstoši organizēt darbus, nosakot pārtraukumus un atpūtas pauzes</p> <p>Instruēt nodarbinātos par darba aizsardzību, kā arī apmācīt relaksācijas vingrinājumu veikšanā</p> <p>Pārtraukumos dažādot kustības, izpildīt vingrinājumus</p> <p>Nosūtīt nodarbinātos uz obligātajām veselības pārbaudēm</p>
	Darbs piespiedu pozā (stāvus, tupus, sēdus, saliecoties)	Ilgstoša atrašanās dažādās piespiedu pozās visos būvniecības darbos	Kaulu un muskuļu sistēmas pārmaiņas – locītavu un muguras sāpes, tirpšana, stīvums, funkciju ierobežojums līdz pat invaliditātei	<p>Ierīkot darba vietu atbilstoši ergonomikas prasībām, lai nodarbinātais strādājot ieņemtu pareizu pozu un varētu to mainīt</p> <p>Pārdomāt un atbilstoši organizēt darbus, nosakot pārtraukumus un atpūtas pauzes</p> <p>Instruēt nodarbinātos par darba aizsardzību, kā arī apmācīt relaksācijas vingrinājumu veikšanā</p> <p>Pārtraukumos dažādot kustības, izpildīt vingrinājumus</p> <p>Nosūtīt nodarbinātos uz obligātajām veselības pārbaudēm</p>
3.	Psiholoģiskie un emocionālie faktori			
	Darba laiks (laika trūkums, virsstundas)	Jebkuri būvniecības darbi	Galvassāpes, nogurums, miega traucējumi, paaugstināts asinsspiediens, sirdsdarbības traucējumi, depresija	<p>Pārdomāt un atbilstoši organizēt darbus, nosakot pārtraukumus un atpūtas pauzes</p> <p>Instruēt nodarbinātos par darba aizsardzību, kā arī apmācīt relaksācijas vingrinājumu veikšanā</p> <p>Organizēt regulāras nodarbināto sapulces</p> <p>Nosūtīt nodarbinātos uz obligātajām veselības pārbaudēm</p>

Nr. p. k.	Darba vides riska faktori	Darbi un procesi, kuros šis risks ir sastopams	Iespējamais kaitējums nodarbinātā veselībai	Iespējamie preventīvie pasākumi darba vides riska novērtēšanai vai samazināšanai
1	2	3	4	5
	<p>Sliktas attiecības ar vadību, kolēģiem, konflikti</p> <p>Darbs komandējumos</p> <p>Darbs izolācijā</p>	<p>Darbs torņa celtnī</p>		
4.	Ķīmiskie faktori			
	<p>Krāsas, lakas, betona papildvielas, antiseptiskie līdzekļi koksnei, metināšanas aerosoli</p>	<p>Krāsošana, lakošana, betonēšana, koksnes apstrāde ar aizsardzības līdzekļiem. Vecās krāsas noņemšana ēku remonta laikā</p>	<p>Atkarībā no ķīmiskajām vielām un to ietekmes uz organismu visbiežāk mēdz būt saindēšanās (ja īsā laikā organismā nonāk liels daudzums ķīmiskās vielas), ķīmiskie apdegumi (vielai nokļūstot uz ādas vai acī), elpceļu kairinājums, elpošanas sistēmas slimības – hroniskas iesnas, faringīts, bronhīts (ieelpojot vielu)</p>	<p>Veikt laboratoriskos mērījumus ķīmisko vielu un maisījumu koncentrācijas noteikšanai gaisā</p> <p>Iepazīstināt nodarbinātos ar laboratorisko mērījumu rezultātiem</p> <p>Instruēt nodarbinātos par ķīmisko vielu un maisījumu ietekmi uz veselību un pareizu kolektīvo un individuālo aizsardzības līdzekļu, kā arī darba apģērba izvēli un lietošanu</p> <p>Iegādājoties ķīmiskās vielas un maisījumus, no pārdevēja pieprasīt ķīmisko vielu drošības datu lapas</p> <p>Iepazīstināt nodarbinātos ar attiecīgās ķīmiskās vielas un maisījumu drošības datu lapā minētajām prasībām, kā arī nodrošināt šo lapu pieejamību</p> <p>Izsniegt nodarbinātajiem individuālos aizsardzības līdzekļus – darba apģērbus, ķīmiski izturīgus cimds, respiratorus, aizsargbrilles – un kontrolēt to lietošanu</p> <p>Nosūtīt nodarbinātos uz obligātajām veselības pārbaudēm</p> <p>Nodrošināt darba vietu ar pirmās palīdzības aptieciņu</p> <p>Pārdomāt un atbilstoši organizēt darbus, nodrošinot pārtraukumus un atpūtas pauzes</p>
4.	Putekļi			
	<p>Koka metāla, silīcija dioksīdu, azbesta u. c. putekļi</p>	<p>Kokmateriāla, metāla izstrādājumu piezāģēšana, zemes darbi,</p>	<p>Elpceļu slimības – iesnas, faringīts (rīkles iekaisums), bronhīts (obstruktīvs,</p>	<p>Veikt laboratoriskos mērījumus putekļu koncentrācijas noteikšanai gaisā</p> <p>Iepazīstināt nodarbinātos ar laboratorisko mērījumu rezultātiem</p>

Nr. p. k.	Darba vides riska faktori	Darbi un procesi, kuros šis risks ir sastopams	Iespējamais kaitējums nodarbinātā veselībai	Iespējamie preventīvie pasākumi darba vides riska novērtēšanai vai samazināšanai
1	2	3	4	5
		metināšana. Konstrukciju demontāžas ēku remonta laikā	alerģisks)	<p>Instruēt nodarbinātos par putekļu ietekmi uz veselību un pareizu kolektīvo un individuālo aizsardzības līdzekļu, kā arī darba apģērba izvēli un lietošanu</p> <p>Izsniegt nodarbinātajiem individuālos aizsardzības līdzekļus – darba apģērbus, cimdus, respiratorus, aizsargbrilles un kontrolēt to izmantošanu</p> <p>Nosūtīt nodarbinātos uz obligātajām veselības pārbaudēm</p> <p>Nodrošināt darba vietu ar pirmās palīdzības aptieciņu</p> <p>Pārdomāt un atbilstoši organizēt darbus, nosakot pārtraukumus un atpūtas pauzes</p>
5.	Bioloģiskie faktori			
	Ērces un citi kukaiņi	Darbs ārpus pilsētas, klajā laukā	Ērcu encefalīts, Laima slimība, anafilaktiskais šoks, ja nodarbinātajam ir alerģija pret kukaiņu (piemēram, lapsēnu) kodumiem. Alerģija, ādas izsitumi. Vīrusu infekcijas un citas slimības	<p>Nosūtīt nodarbinātos uz vakcināciju pret ērcu encefalītu</p> <p>Nodrošināt darba vietu ar pirmās palīdzības aptieciņu. Instruēt nodarbinātos par ērcu un dzīvnieku kodumu ietekmi uz veselību un pareizu aizsardzības līdzekļu, kā arī darba apģērba izvēli un lietošanu</p>
	Mikroorganismi, vīrusi	Vecu ēku renovācija. Darbs ūdensapgādes un kanalizācijas tīklos vai attīrīšanas iekārtās		<p>Izsniegt nodarbinātajiem repelentus – līdzekļus dzīvnieku un kukaiņu atbaidīšanai</p> <p>Izsniegt nodarbinātajiem individuālos aizsardzības līdzekļus – darba apģērbus, apavus, cimdus un sejas aizsargmaskas</p> <p>Plānot un ievērot darba organizāciju. Darbu vadītājam apsekot plānoto darba zonu vecā ēkā un noteikt nepieciešamos drošības pasākumus</p>

Traumatisma faktori			
Neuzmanīga rīcība vai darbs ar bojātu darba aprīkojumu, iekārtu, instrumentu	Jebkuri būvniecības darbi	Gan mazas un nenozīmīgas, gan smagas traumas, pat nāve	Izsniegt nodarbinātajiem individuālos aizsardzības līdzekļus – cimdus pret mehānisku iedarbību, darba apavus ar triecienizturīgu purngalu, aizsargbrilles, ķiveri Instruēt nodarbinātos par darba aizsardzības prasībām būvobjektā, kā arī par pareizu aizsardzības līdzekļu izvēli un to lietošanas nepieciešamību
Krītoši priekšmeti			
Paklupšanas, pakrišanas iespēja			
Darbs augstumā (no 1,5 m) un augstkāpēju darbs (no 5 metriem)	Konstrukciju montāža un jumīķa darbi, logu montāža, mūrēšana un apdares darbi, kā arī darbi 1,5 metru augstumā virs darba pamatnes		Nodrošināt, lai objektā būtu vismaz viens nodarbinātais, kas ir apmācīts pirmās palīdzības sniegšanā un prot to darīt
			Nodrošināt darba vietu ar pirmās palīdzības aptieciņu
			Pie bīstamām vietām uzstādīt drošības zīmes
Ceļu satiksmes negadījumi	Intensīva gājēju un transportlīdzekļu kustība būvobjektā. Ceļa būvniecība, rekonstrukcija un renovācija. Nepietiekama darba zonas pārredzamība (slikti laikapstākļi, migla, sniegs, lietus)		Pārdomāt un atbilstoši organizēt darbus, nosakot pārtraukumus un atpūtas pauzes

4.2. Darba vides risku novērtēšanas pamatprincipi un darba vides risku novērtēšanas periodiskums būvniecībā

Lai kvalitatīvi novērtētu darba vides risku, ir nepieciešams ievērot galvenos novērtēšanas pamatprincipus:

1. solis. Darba vides riska faktoru un riskam pakļauto cilvēku apzināšana.
2. solis. Risku (iespējamības un iedarbības seku) novērtēšana.
3. solis. Risku novērtēšanas, pasākumu un prioritāšu noteikšana.
4. solis. Pasākuma īstenošana.
5. solis. Uzraudzība un pārbaude.

5. Darba aizsardzības pasākumu plāna izstrāde

Darba aizsardzības pasākumu plāns ir viena no darba vides iekšējās uzraudzības sastāvdaļām, kurā nosaka darba aizsardzības pasākumus, to īstenošanas termiņus, atbildīgās personas par izpildi, kā arī tiem nepieciešamos materiālus vai finanšu līdzekļus konkrēto darba vides riska faktoru novēršanai vai samazināšanai.

Izstrādājot darba aizsardzības pasākumu plānu, jāņem vērā, ka darba aizsardzības sistēmas galvenais mērķis ir nodrošināt nodarbinātajiem drošu darba vidi, pasargājot tos no traumām, slimībām un nelaimes gadījumiem. Vispirms ir svarīgi plānot tādas pasākumus, kas visātrāk un tieši aizsargās nodarbināto drošību un veselību, sākumā cenšoties nodrošināt aizsardzību ar kolektīvajiem aizsardzības līdzekļiem (piemēram, rast iespēju smagumu pārvietošanai izmantot mehāniskos palīglīdzekļus, nevis ļaut tos pārvietot diviem nodarbinātajiem), tikai pēc tam – ar individuālajiem (piemēram, ja nav iespējams izvēlēties veselībai mazāk kaitīgas krāsas, krāsošanas laikā lietot elpceļu aizsardzības līdzekļus – sejas aizsargmasku vai respiratoru).

Izvēloties starp vienādas nozīmes darba aizsardzības pasākumu variantiem, būtiski ir izvērtēt, kurš variants būs izdevīgāks (iegādāties vai iznomāt mehāniskos palīglīdzekļus smagumu pārvietošanai vai norīkot darbiniekus).

6. Obligātās veselības pārbaudes kartes aizpildīšanas kārtība būvniecībā

Nosūtot nodarbinātos uz obligātajām veselības pārbaudēm, darba devējs var pārliecināties par viņu veselības stāvokļa atbilstību veicamajam darbam, lai nodarbinātie ilgstoši būtu veseli un darbspējīgi.

Regulāri un kvalitatīvi veiktas obligātās veselības pārbaudes ļauj laikus atklāt kaitīgo faktoru ietekmi uz nodarbināto veselību un noteikt nepieciešamos pasākumus, lai novērstu šos kaitīgos faktorus, nepieļaujot nodarbināto saslimšanu. Obligātās veselības pārbaudes ir svarīgi veikt arī tāpēc, lai atklātu arodslimības agrīnā stadijā, kad vēl ir iespējama efektīva ārstēšana un rehabilitācija.

Kārtību, kādā veicama obligātā veselības pārbaude, nosaka Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumi Nr. 219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”.

7. Darba aizsardzības instrukciju izstrādes kārtība

Lai novērstu iespējamās nelaimes gadījumus, kam par iemeslu var būt nepietiekamas nodarbināto zināšanas par veicamo darbu, apstākļiem un darba vides riska faktoriem darbavietā, darba devēja pienākums ir nodrošināt nodarbināto apmācību un instruktāžu darba aizsardzības jautājumos.

Nodarbināto apmācībai nepieciešams izstrādāt darba aizsardzības instrukcijas noteiktiem amatiem vai darba veidiem, sniedzot informāciju par drošām darba metodēm, pienākumiem un atbildību darba aizsardzības jomā.

Instrukcijas izstrādājamas atbilstoši spēkā esošo normatīvo dokumentu prasībām (piemēram, noteikumiem, normām, standartiem). Instrukciju izstrādē piedalās gan darba aizsardzības speciālists, gan tiešais darba vadītājs. Vēlams, lai instrukcijas izstrādē piedalītos arī kāds no konkrētajā darbā nodarbinātajiem, jo viņš visprecīzāk varēs izstāstīt par darba procesu un tajā pastāvošajiem riska faktoriem.

Instrukcijas izstrādes laikā:

- jāizanalizē attiecīgās darba vietas vai darba veida riska faktoru avoti;
- jānosaka riska faktora darbības zonas un darba aizsardzības prasības zonas robežas;
- jāizanalizē iespējamās bīstamās situācijas darba laikā;
- jāizanalizē riska novēršanas paņēmieni un jānosaka atbilstošie kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi.

Darba aizsardzības instrukcijā ir iekļaujamas prasības, kas attiecas tieši uz darba aizsardzību nevis uz iekārtu režīmu uzstādīšanu vai ķīmisko vielu, vai maisījumu lietošanas veidu. Tāpat iespējams iekļaut attēlus, fotogrāfijas, shēmas un citu informāciju, kas var palīdzēt nodarbinātajam labāk saprast instrukcijas būtību un droša darba pamatprincipus.

Ieteicamais darba aizsardzības instrukcijas saturs un struktūra:

- **Vispārīgās prasības:**
 - Nosacījumi attiecīgā darba izpildei (piemēram, vecums, dzimums, veselības stāvoklis, kvalifikācija, instruktāžas);
 - Konkrēta darba veida raksturīgās īpatnības. Tehnoloģiskā procesa, iekārtu bīstamās zonas;
 - Veselībai kaitīgi un bīstamie darba vides riska faktori un, ja nepieciešams, to maksimāli pieļaujamās normas (robežvērtības);
 - Kolektīvie un individuālie darba aizsardzības līdzekļi un to lietošana;
 - Ugunsdrošības un sprādziendrošības prasības;
 - Elektrodrošības prasības;
 - Kārtība, kādā ziņo par konstatētiem iekārtu, ierīču un instrumentu bojājumiem;
 - Kārtība, kādā ziņo par darbā notikušu nelaimes gadījumu, avāriju vai citu ārkārtas gadījumu;
 - Atbildība par darba aizsardzības instrukcijas prasību neievērošanu.
- **Darba aizsardzības prasības, uzsākot darbu:**
 - Darba vietas, individuālo aizsardzības līdzekļu sagatavošana darbam;
 - iekārtas, instrumenta, nožogojuma, signalizācijas, bloķēšanas un citu aizsargierīču, kā arī aizsargsazemējuma ventilācijas un apgaismojuma pārbaude;
 - Tehnoloģiskā procesa, iekārtu, ierīču un ietaišu pareizas iedarbināšanas secība;
 - Maiņas nodošanas un pārņemšanas kārtība nepārtrauktā tehnoloģiskā procesā;
 - Gadījumi, kad aizliegts uzsākt darbu.
- **Darba aizsardzības prasības, veicot darbu:**
 - Droši darba paņēmieni iekārtu, ierīču un instrumentu izmantošanā;
 - Prasības, strādājot ar izejvielām un palīgmateriāliem;
 - Transporta, celšanas ierīču un mehānismu drošas ekspluatācijas prasības;
 - Nosacījumi darba vietas uzturēšanai kārtībā;
 - Individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas specifiskās prasības;
 - Gadījumi, kad jāpārtrauc darbs;
 - Darbības, kuras aizliegts veikt.

- **Darba aizsardzības prasības, beidzot darbu:**
 - Tehnoloģiskā procesa, iekārtas, ierīces un ietaises drošas atslēgšanas, apturēšanas secība;
 - Prasības darba vietas sakārtošanai.
- **Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijās:**
 - Rīcība situācijās, kuras var izraisīt avāriju vai nelaimes gadījumu;
 - Rīcība avāriju, sprādzienu, ugunsgrēku un nelaimes gadījumos;
 - Pirmās palīdzības sniegšana.

Darba aizsardzības instrukcijas periodiski ir jāpārbauda un jāpārskata, lai nodrošinātu to atbilstību jaunākajām prasībām. Ja darba aizsardzības instrukcija tiek pilnveidota vai aizstāta ar jaunu, tad iepriekšējā instrukcija jāuzglabā vēl trīs gadus.

8. Darba aizsardzības dokumentu saraksts būvniecībā

Lai darba aizsardzības sistēmu uzņēmumā sakārtotu atbilstoši normatīvajiem aktiem, nepieciešams izstrādāt un/vai uzglabāt noteiktus darba aizsardzības dokumentus un sarakstus.

Nr. p. k.	Dokumenta nosaukums
1	2
1.	Būvatļauja, civiltiesiskās apdrošināšanas polise
2.	Iepriekšējais paziņojums par būvdarbu veikšanu
3.	Būvobjektā nodarbināto saraksts
4.	Būvniecībā nodarbināto personu apliecības
5.	Rīkojums par darba aizsardzības koordinators iecelšanu būvobjektā
6.	Rīkojums par atbildīgā iecelšanu sastatņu montāžā un demontāžā
7.	Rīkojums par atbildīgo personu ugunsdrošībā
8.	Norīkojums ugunsbīstamo darbu veikšanai
9.	Rīkojums par atbildīgo personu bīstamas iekārtas uzraudzībā
10.	Rīkojums par darba aizsardzības speciālista norīkošanu (ja darbā pieņemts darba aizsardzības speciālists, kura pienākumi noteikti darba līgumā, atsevišķs rīkojums nav nepieciešams)
11.	Ja piesaistīta kompetenta institūcija darba aizsardzības jautājumos, – līgums par pakalpojumu sniegšanu un rīkojums par atbildīgās personas norīkošanu darba aizsardzībā
12.	Apliecības (kopijas) par darba aizsardzības speciālista, atbildīgās personas ugunsdrošībā un atbildīgās personas bīstamas iekārtas uzraudzībā apmācību
13.	Stropētāja, metinātāja, kravas celtņa vadītāja, autoiekrāvēja vadītāja kvalifikāciju apliecinoša licencētas izglītības iestādes izsniegta apliecība (kopija)
14.	Rīcības plāns ugunsgrēka gadījumā
15.	Darba vides riska faktoru novērtēšanas dokumenti
16.	Nodarbināto saraksts, kuru veselības stāvokli ietekmē vai var ietekmēt veselībai kaitīgie darba vides faktori, vai darba vietu saraksts, kurās veselības stāvokli ietekmē vai var ietekmēt veselībai kaitīgie darba vides faktori
17.	Nodarbināto saraksts, kuriem darbā ir īpaši apstākļi, vai darba vietu saraksts, kurās nodarbinātajiem darbā ir īpaši apstākļi
18.	Darba vides risku saraksts, kuru novēršanai vai mazināšanai lietojami individuālie aizsardzības līdzekļi

19.	Laboratorisko mērījumu protokoli (fizikālo mērījumu protokoli – trokšņa, apgaismojuma, mikroklimata, ķīmisko vielu un maisījumu koncentrācijas mērījumu protokoli)
20.	Ķīmisko vielu drošības datu lapas
21.	Darba aizsardzības un ugunsdrošības instrukcijas
22.	Ievadapmācības reģistrācijas žurnāls
23.	Darba aizsardzības instruktāžas darba vietā reģistrācijas žurnāls
24.	Ugunsdrošības instruktāžas reģistrācijas žurnāls
25.	Darba aizsardzības pasākumu plāns ²
26.	Obligātās veselības pārbaudes kartes
27.	Uzņēmumā esošo bīstamo iekārtu saraksts
28.	Iekārtu tehniskā dokumentācija (valsts valodā) – iekārtas pase, lietošanas instrukcija, pārbaudes un apkopes žurnāli, protokoli
29.	Zemējuma/pretestības mērījumi (protokoli)
30.	Nelaiemes gadījumu darbā uzskaites žurnāls

9. Reglamentējošie normatīvie akti būvniecībā

Nr. p. k.	Normatīvā akta nosaukums	Normatīvā akta Nr.	Pieņemts	Stājies spēkā	Piezīmes
1	2	3	4	5	6
Likumi					
1.	Būvniecības likums		09.07.2013	01.10.2014	
2.	Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām		02.11.1995.	01.01.1997.	
3.	Par atbilstības novērtēšanu		08.08.1996.	03.09.1996.	
4.	Aizsargjoslu likums		05.02.1997.	11.03.1997.	
5.	Ceļu satiksmes likums		01.10.1997.	04.11.1997.	
6.	Ķīmisko vielu likums		01.04.1998.	01.01.1999.	
7.	Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību		24.09.1998	27.10.1998.	
8.	Darba likums		20.06.2001.	01.06.2002.	
9.	Darba aizsardzības likums		20.06.2001.	01.01.2002.	
10.	Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums		24.10.2002.	01.01.2003.	
11.	Valsts darba inspekcijas likums		19.06.2008.	10.07.2008.	
Ministru kabineta noteikumi					
1.	Vispārīgie būvnoteikumi	112	19.08.2014	01.10.2014.	
2.	Iekārtu elektrodrošības noteikumi	187	12.04.2016	20.04.2016.	
3.	Noteikumi par bīstamajām iekārtām	384	07.11.2000.	10.11.2000.	
4.	Noteikumi par trokšņa emisiju no iekārtām, kuras izmanto ārpus telpām	163	23.04.2002.	01.07.2003.	
5.	Noteikumi par darbiem, kuros aizliegts nodarbināt pusaudžus, un izņēmumi, kad nodarbināšana šajos darbos ir atļauta saistībā ar pusaudža profesionālo apmācību	206	28.05.2002.	01.06.2002.	

Nr. p. k.	Normatīvā akta nosaukums	Normatīvā akta Nr.	Pieņemts	Stājies spēkā	Piezīmes
1	2	3	4	5	6
6.	Darba aizsardzības prasības, pārvietojot smagumus	344	06.08.2002.	10.08.2002.	
7.	Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus	372	20.08.2002.	24.08.2002.	
8.	Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā	400	03.09.2002.	07.09.2002.	
9.	Uzticības personu ievēlēšanas un darbības kārtība	427	17.09.2002.	28.09.2002.	
10.	Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā	526	09.12.2002.	13.12.2002.	
11.	Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret darba vides trokšņa radīto risku	66	04.02.2003.	08.02.2003.	
12.	Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus	92	25.02.2003.	01.03.2003.	
13.	Darba aizsardzības prasības darbā sprādzienbīstamā vidē	300	10.06.2003.	01.07.2003.	
14.	Sprādzienbīstamā vidē lietojamo iekārtu un aizsargsistēmu noteikumi	231	19.04.2016.	20.04.2016.	
15.	Spiedieniekārtu kompleksu tehniskās uzraudzības kārtība	518	16.09.2003.	01.01.2004.	
16.	Ugunsdrošības noteikumi	238	19.04.2016.	01.04.2016.	
17.	Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret vibrācijas radīto risku darba vidē	284	13.04.2004.	01.07.2005.	
18.	Darba aizsardzības prasības darbā ar azbestu	852	12.10.2004.	16.10.2004.	
19.	Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju	99	08.02.2005.	01.01.2006.	
20.	Noteikumi par bīstamo iekārtu pārbaudes zīmi	124	14.02.2006.	18.02.2006.	
21.	Arodslimību izmeklēšanas un uzskaites kārtība	908	06.11.2006.	01.01.2007.	
22.	Darba aizsardzības prasības saskarē ar ķīmiskajām vielām darba vietās	325	15.05.2007.	19.05.2007.	
23.	Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība	660	02.10.2007.	06.10.2007.	
24.	Mašīnu drošības noteikumi	195	25.03.2008.	29.12.2009.	
25.	Bīstamo iekārtu avāriju izmeklēšanas kārtība	535	14.07.2008.	17.07.2008.	
26.	Noteikumi par prasībām kompetentām institūcijām un kompetentiem speciālistiem darba aizsardzības jautājumos un kompetences novērtēšanas kārtību	723	08.09.2008.	01.01.2009.	
27.	Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude	219	10.03.2009.	01.04.2009.	
28.	Darba aizsardzības prasības darba vietās	359	28.04.2009.	01.01.2010.	
29.	Nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība	950	25.08.2009.	01.01.2010.	
30.	Noteikumi par bīstamo iekārtu reģistrāciju	1320	17.11.2009.	25.11.2009.	
31.	Kravas celtņu tehniskās uzraudzības kārtība	113	9.02.2010.	13.02.2010.	

Nr. p. k.	Normatīvā akta nosaukums	Normatīvā akta Nr.	Pieņemts	Stājies spēkā	Piezīmes
1	2	3	4	5	6
32.	Cilvēku celšanai paredzēto pacēlāju tehniskās uzraudzības kārtība	137	16.02.2010.	20.02.2010.	
33.	Noteikumi par katliekārtu tehnisko uzraudzību	138	16.02.2010.	20.02.2010.	
34.	Noteikumi par kārtību, kādā nodrošina apmācību pirmās palīdzības sniegšanā, un pirmās palīdzības aptiecināšanas medicīnisko materiālu minimumu	713	03.08.2010.	07.08.2010.	
35.	Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos	749	10.08.2010.	01.10.2010.	
Saistītie standarti					
1.	Akustika. Darba vides trokšņa iedarbības noteikšana un paliekošu dzirdes bojājumu novērtēšana	LVS ISO 1999:1990			
2.	Akustika. Darba vides trokšņa ekspozīcijas noteikšana. Tehniskā metode	LVS ISO 9612:2009			
3.	Vides trokšņa raksturošana, mērīšana un novērtēšana. 1. daļa: Pamatlielumi un novērtēšanas procedūras	LVS ISO 1996-1:2004			
4.	Akustika. Vides trokšņa raksturošana, mērīšana un novērtēšana. 2. daļa: Vides trokšņa līmeņu noteikšana	LVS ISO 1996-2:2008			
5.	Mehāniskā vibrācija. Uz cilvēka roku pārvadītas vibrācijas ekspozīcijas mērīšana un novērtēšana. 1. daļa: Vispārīgās prasības	LVS EN ISO 5349-1:2005			
6.	Mehāniskā vibrācija. Uz cilvēka roku pārvadītās vibrācijas ekspozīcijas mērīšana un novērtēšana. 2. daļa: Praktiski norādījumi mērījumu veikšanai darba vietā	LVS EN ISO 5349-2:2005			
7.	Mehāniskās vibrācijas un triecieni. Cilvēka ķermeņa vispārējās vibroekspozīcijas izvērtēšana. 1. daļa: Vispārīgās prasības	LVS ISO 2631-1:2003			
8.	Mehāniskās vibrācijas un triecieni. Cilvēka ķermeņa vispārējās vibroekspozīcijas izvērtēšana. 2. daļa: Vibrācija ēkās (1 līdz 80 Hz)	LVS ISO 2631-2:2006			
9.	Ugunsdrošībai un civilajai aizsardzībai lietojamās drošības zīmes un signālkrašojums	LVS 446:2004			
10.	Darba vides gaiss. Vadlīnijas ielpojamo ķīmisko vielu ekspozīcijas novērtējumam, salīdzinot ar robežvērtībām, un mērīšanas stratēģija	LVS EN 689:2004			
11.	Darba vides gaiss. Aerogēno daļiņu lielumu definēšana to mērīšanai gaisā	LVS EN 481:2004			
12.	Darba vides gaiss. Vispārējās prasības ķīmisko vielu mērīšanas procedūru veikšanai	LVS EN 482:2006			
13.	Mašīnu drošums. Cilvēka fiziskās darba spējas. 1. daļa: Termins un definīcijas	LVS EN 1005-			

Nr. p. k.	Normatīvā akta nosaukums	Normatīvā akta Nr.	Pieņemts	Stājies spēkā	Piezīmes
1	2	3	4	5	6
		1+A1:2009			
14.	Mašīnu drošums. Cilvēka fiziskās darba spējas. 2. daļa: Manuālā darbošanās ar mašīnām un to daļām	LVS EN 1005-2+A1:2009			
15.	Mašīnu drošums. Cilvēka fiziskās darbības spējas. 3. daļa: Darbā ar mašīnām ieteicamās spēka robežvērtības	LVS EN 1005-3+A1:2009			
16.	Fasāžu sastatnes no rūpnieciski ražotiem komponentiem. 1. daļa: Izstrādājumu specifikācija	LVS EN 12810-1:2004			
17.	Fasāžu sastatnes no rūpnieciski ražotiem komponentiem. 2. daļa: Īpašas metodes konstrukciju projektēšanai	LVS EN 12810-2:2004			
18.	Pagaidu darba iekārtas. 1. daļa: Sastatnes – konstrukcijas prasības un vispārīgais dizains	LVS EN 12811-1:2004			
19.	Pagaidu darba iekārtas. 2. daļa: Informācija uz materiāliem	LVS EN 12811-2:2004			
20.	Pagaidu darba iekārtas. 3. daļa: Slodzes pārbaude	LVS EN 12811-3:2003			
21.	Celtniecības palīgdarbu tehnika. Rekomendācijas veselības un drošības nodrošināšanai	LVS CEN/TR 15563:2007			